

KOULU 3.0

Sosiaalisen median käyttö musiikin opetuksen työvälineenä

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Tampereen yliopisto
Hämeenlinnan normaalikoulu

eNORSSI

KOULU 3.0 – SOSIAALISEN MEDIAN OPETUSKOKEILUJA, OSAHANKE ” Sosiaalisen median käyttö musiikin opetuksen työvälineenä”

Osahankkeen kuvaus

Hankkeen avulla pyrittiin jakamaan luokka musiikin tunteilla kahteen ryhmään, joista toinen tekee wikiä käyttäen esitelmää populaarimusiikin tyylisuunnista eli genreistä ja toinen ryhmä on mukana bändi- tai rumpujen soitossa. Muutaman tunnin jälkeen ryhmät vaihtavat osia.

Osahankkeen lähtökohdat

Me opettajat olimme kokeneet jo aiemmin bändisoittoa opettaessamme tarpeelliseksi pienentää soittoryhmää. Tämä mahdollistaa tehokkaamman soittoharjoittelun, koska jonottaminen soittimille vähenee. Toisaalta toinenkin ryhmä toki tarvitsee motivoivaa tekemistä. Musiikkiin liittyvä tiedonhakutehtävä oli mielestämme hyvä vaihtoehto tähän.

Hankkeeseen osallistui Hämeenlinnan normaalikoulun kaksi luokkaa, 6.a (oppilaita 22) ja 6.b (oppilaita 21). Pipsa on 6.b:n luokanopettaja ja saattoi käyttää tunteja hankkeeseen hieman vapaammin. Jarin tuntimäärä 6.a-luokalle oli vain yksi musiikkitunti viikossa ja sen vuoksi hanke venyi viikkomääräisesti melko pitkäksi.

Osahankkeen suunnitteluvaihe

Hanke pyörähti käyntiin alun perin e-norssi-seminaarissa, kun me molemmat opettajat havahduimme ideaan käyttää sosiaalisen median työkaluja hyödyksi musiikin suurien opetusryhmien jakamisessa. Ongelmana musiikin opetuksessa on erityisesti bändisoitto, jolloin oppilaita olisi hyvä jakaa pienempiin ryhmiin. Aikaisempina vuosina molemmat opettajat olivat toteuttaneet jakoa perinteisten paperiposterien avulla. Osa oppilaista on siis työstänyt posteria samalla, kun osa on harjoitellut bändisoiton alkeita. Nyt päätimme käyttää samaa ideaa luokan jakamisesta, mutta käyttäen hyödyksi sosiaalista mediaa. Kunnianhimoisena haaveena oli tässä vaiheessa opettaa oppilaille myös Audacity -äänenkäsittelyohjelman käyttöä musiikinäytteiden muodossa.

Lokakuussa hankesuunnitelmaa tehdessämme jouduimme valitsemaan käytettävät ohjelmistot ja käytettävissä olevan tuntimäärän hankkeelle. 6b:llä tilanne oli helpompi, sillä myös muiden oppiaineiden tunteja voitiin käyttää harkinnanvaraisesti musiikkiin. Totesimme kuitenkin, että hanke vaatii minimissään kymmenen oppituntia, joten siihen kuluu oikeastaan koko tammi- ja helmikuu. Alunperin hankkeeseen suunniteltu äänenkäsittelyohjelman käyttö jäi pois, sillä sen opettelu olisi vaatinut tunteja lisää. Wikin ääninäytteet linkitettäisiin yksinkertaisemmin youtuben kautta.

Suurin suunniteluun vaikuttava tekijä oli ajan käyttö. Koska harjoittelut jatkuivat taas huhtikuussa, tiesimme, että projektin tulee valmistua molemmilla luokilla talviloman jälkeen. Tästä johtuen jouduimme tinkimään esimerkiksi wikispaces -ohjelman opetusjaksosta ja oppilaat saivat kokeilla ohjelmaa perusinfon jälkeen omatoimisesti.

Osahankkeen oppimisen tavoitteet

Yleistavoitteena oli hyödyntää sosiaalisen median keinoja tuottaa infopaketti populaarimusiikin aikakausista ja tyyliuunnista. Oppilaille tavoitteena oli tutustua wikin tuottamiseen ja saada aikaan jonkinlainen tuotos. Oppilaat eivät saaneet juurikaan perehdytystä wikispacesin käyttöön, joten oppiminen tapahtui yrittäminen – erehdys –pohjalla. Oppilaille tärkeä tavoite oli myös oppia jotakin uutta bändisoitosta perehtyen yhteen bändisoittimeen rohkeammin ja syvemmin. Molemmat oppilastavoitteet löytyvät myös opetussuunnitelmasta.

Oppilaille vastuun ottaminen omasta tuotoksestaan toimi myös tavoitteena. Pari/ryhmä työsti wikiään yhdessä. Työn edetessä annettiin vertaispalautetta, jonka todenmukaisuutta opettaja saattoi tarkkailla työn edetessä.

Pitkäaikaisempina tavoitteena oli, että opettaja voi valvoa työn etenemistä fyysisestä poissaolosta huolimatta. Tyyliuuntien läpikäyminen opettajajohtoisesti ei tuntunut mielekkäältä ratkaisulta ja toisaalta bändisoitto koko luokan voimin on haastavaa. Opettajille tavoitteena oli siis saada käytännön ratkaisut toimimaan.

Osahankkeen aikataulu

6a-luokassa hanke alkoi heti vuodenvaihteen jälkeen. Ensimmäisen viikon musiikkitunti käytettiin rumpusarjan esittelyyn ja kokoamiseen ja seuraava populaarimusiikin määrittelyyn ja pieneen esittelyyn. Lisäksi yhdellä lisätunnilla esiteltiin luokalle wikin periaatteet. Tämän jälkeen luokka jaettiin kahteen ryhmään, joista toinen oli kolmen viikon ajan rumpujen soitossa ja toinen musiikkiesitelmän teossa tietokoneluokassa. Seuraavaksi kolmeksi viikoksi ryhmät vaihtoivat paikkaa. Musiikkiesitelmiä oppilaat tekivät myös kotoa käsin, mikä oli yksi wikin vahvuus. Seuraava kerta olikin rumpujen soittoon liittyvä ”koe”, jossa oppilaat yksin tai pikkuryhmissä tulivat musiikkiluokkaan soittamaan kaksi oppimaansa rytmiä. Kolme seuraavaa kertaa käytettiin musiikkiesitelmien esittämiseen muulle luokalle. Viimeinen tunti oli musiikkiesitelmiin liittyvä koe, jossa piti osata esitelyihin musiikkigenreihin liittyvät keskeiset asiat. Koemateriaalina oli oppilaiden tuottama wikisivusto.

6b-luokan hanke käynnistyi rytinällä ja oppilaille arvottiin heidän oma tyyliuuntansa. Wikin käyttö esiteltiin hyvin kevyesti ja vertaispalautteen osuutta korostettiin kandintutkimuksen vuoksi. Ohjeina vertaispalautteessa oli omalla nimellä tapahtuva, tunnin lopussa annettava palaute, joka koskee työn sisältöä. Palautteiden taso vaihteli huimasti. Bändijaksolla opettaja pystyi irrottautumaan atk-luokasta hyvin. Oppilaat keskittyivät tekemiseensä valtaosan ajasta ja käytöshäiriöitä ei juurikaan ilmennyt. Liekö motivaattorina arvostelun perusteet : oma wiki, toisten asiallinen kommentointi ja jakson lopussa oleva koe. Musaluokassa bändit valitsivat omat kappaleensa, joita he lähtivät työstämään. (Rakkauden haudalla, Daa Daa, What do you want from me, Hetki lyö ja Smoke on the water). Bändisoiton työstövaihe kesti kuudesta kahdeksaan viikkoa. Wikiä tehtiin hieman vähemmän aikaa, sillä loppuvaiheen tunnit oppilaat käyttivät muiden wikeihin tutustumiseen. Koe wikien aineistoista osoitti, että oppilaat olivat verrattain hyvin paitsi lukeneet muiden tekemät tuotokset, myös kuunnelleet musiikkinäytteitä.

Molemmissa luokissa oppilaat viettivät tietokoneluokassa puolet projektiin varatusta ajasta. Aikataulu oli alun perinkin suunniteltu melko väljäksi, joten sen pitävyyden kanssa ei tullut ongelmia. Yhteensä hankkeen toteuttamiseen käytettiin 6a-luokassa 10 tuntia ja 6b-luokassa 15 tuntia.

Osahankkeen tekniset vaatimukset

Käytössä tarvittavat välineet riippuvat oppilasryhmän koosta. Hämeenlinnan normaalikoulussa käytimme yhtä atk-luokkaa, jossa on 14 konetta. Kaikki koneet eivät kuitenkaan olleet käytössä, sillä 6a luokasta puolet ja 6b-luokasta yksi viiden hengen bändiryhmä oli kerrallaan musiikin luokassa.

Ohjelmistopuolella käytimme ainoastaan ilmaisohjelmia. Wikispaces valikoitui helppokäyttöisyytensä vuoksi oppilaiden käyttämäksi ohjelmaksi ja loimme käyttäjätilin sekä oppilaille että opettajalle. Jonkin verran kysyimme wikipohjan käytöstä Mikko Horilalta, mutta pääosin myös opettajat tutustuivat ohjelmaan kokeilemalla. Molemmille opettajille ohjelma oli vieras, joten seuraavalla kerralla projektin suunnittelu varmasti helpottuu.

Bändi- ja rumpujen soitto toteutettiin normaalikoulun musiikkiluokan bändisoittimilla. 6.b-luokan oppilasbiisit taltioitiin Zoom H2-digiäänittimellä. Äänitys lisäsi soittomotivaatiota, mutta ei ollut välttämätöntä hankkeen onnistumisen kannalta.

Osahanke ja opetusharjoittelu/harjoittelijat

Pyrimme ajoittamaan osahankkeen niin, ettei harjoittelijoita olisi luokassa. Koska opettajan todellisuus on usein kovin yksinäinen, ajattelimme kehittää käytänteet sellaisiksi, että ne toimisivat myös kenttäkouluissa.

Joulukuussa Pipsa sai kuitenkin yhteydenoton kahdelta opiskelijalta, jotka aikoivat tehdä kandidaatin tutkielmansa sosiaaliseen mediaan liittyen. Palaverin jälkeen he päättivät rajata tutkimusaiheekseen vertaispalautteen annon sosiaalisen median välineiden kautta. He myös toivoivat, että vertaispalautteen roolia korostettaisiin hieman (se olisi esimerkiksi osa arviointia), jotta tutkijat saisivat tarvittavan aineiston kasaan. Näin ollen tutkimusaineiston keruu voitaisiin toteuttaa hankkeen yhteydessä esimerkiksi analysoimalla oppilaiden antamaa palautetta tai haastatteleamalla oppilaiden tuntemuksia vertaispalautteeseen liittyen. Tutkijoiden ajatusten pohjalla 6b-luokan tunteja projektiin liittyen lisättiin hieman samalla kun se muuttui osaksi myös äidinkielen arviointia. Myöhemmin tutkimusmenetelmäksi rajautui sosiometrinen kysely sekä vertauspalautteen tutkiminen.

Osahankkeen sovellettavuus muulle

Hanke on idealtaan sovellettavissa muihinkin oppiaineisiin, joissa on tarve jakaa luokka kahtia. Erityisesti taito- ja taideaineissa suuret oppilasryhmät ovat ongelmallisia, joten esimerkiksi

kuvataiteen grafiikan jaksolla puolet luokasta voisi hyvin toteuttaa historiallisen kuvakatsauksen wikipohjaan.

Pienemmillä oppilailla tietokonetaitojen puute saattaa tuottaa haasteita. Nyt isot oppilaat osasivat itse ratkoa esiin nousseita ongelmia, joten opettajaa ei tarvittu atk-luokassa. Pienemmillä vaadittaisiin ensin laajempi perehdytys ohjelman käyttöön, jotta oppilaat olisivat itseohjautuvia.

Mikä onnistui, mikä ei?

Kaiken kaikkiaan osahanke onnistui hyvin. Oppilaat olivat motivoituneita sekä wikin tekemiseen että bändi- ja rumpujen soittoon. Pienemmät ryhmät tehostivat ja syvensivät oppimista sekä musiikki- että tietokoneluokassa. Oppilaat oppivat wikin käytön ja voivat hyödyntää sitä työkaluna jatkossakin.

Opettajat kokivat pienemmän opetusryhmän hyväksi erityisesti soitonopetuksessa. Oppilaskohtainen soittoaika lisääntyi huomattavasti, mikä puolestaan loi hyvää työskentelyilmapiiriä.

Haasteena tuli ensimmäiseksi vastaan wikitunnusten luominen. Emme halunneet tehdä jokaiselle oppilaalle henkilökohtaisia tunnuksia lupakysymysten vuoksi, toisaalta yhdellä tunnuksella toimiminenkin oli haastavaa. Lopulta 6.b-luokassa asia ratkaistiin niin, että oppilaat kirjautuivat sisään samalla tunnuksella ja laittoivat vertaispalautteen perään oman nimensä. 6.a-luokalla hankeen alun pieni kiire aiheutti sen, että oppilaille annetut oikeudet eivät mahdollistaneet kirjallista vertaispalautteen antoa wikiin, vaan palaute piti antaa tuntitilanteessa ryhmien välillä suullisesti.

Kehitysideat jatkoa varten

Jatkossa olisi mielenkiintoista kokeilla musiikkinäytteiden lisäämistä tiedostomuodossa ja liittää projektiin esimerkiksi Audacityllä tehty kooste jokaisen tyylisuunnan musiikista. Myös tarkempi perehtyminen tekijänoikeuksiin ja nettikuvien käyttöön olisi tärkeää seuraavan kerran projektia toteutettaessa. Lähdeviitteiden merkitseminen jäi oppilailta valitettavan vähiin ja jälkikäteen opettajan huomattessa asian, oli sitä vaikea korjata.

Hälinän määrän vuoksi myös kahteen wikityöpisteeseen jako olisi tarpeellista. Näin oppilaiden muu toiminta vähenisi ja luokka saataisiin jaettua entistä tehokkaammin. Kaksi pistettä onnistuisi helposti, mikäli koululla on esimerkiksi miniläppäreitä.

Oppilaiden omat tunnukset wikiin mahdollistaisivat tarkemman työn seurannan. Omilla tunnuksilla tekeminen saisi oppilaat suhtautumaan myös entistä vastuullisemmin työhön.

Yhteystiedot

Pipsa Raivio, pipsa.raivio@uta.fi, 040-1904207
Jari Tuomi, jari.tuomi@uta.fi, 040-1904216